

IUVENIS

Ifjúságszakmai konferencia

Programfüzet

2017

TARTALOMJEGYZÉK

Köszöntő	4
Program	5
Szervezők	6
A helyszín	7
Plenáris előadások	8
Székely Levente: A magyarországi ifjúságról – helyzetkép és rendszerszintű változások Hollós József: 50 év ifjúsági munkája Ausztriában	
Kvantitatív kutatási szekció	10
Kvalitatív kutatási szekció	13
Módszertani szekció	19
Deskkutatási szekció	22
Ha minden kötél szakad	29
Támogatók	30

KÖSZÖNTŐ

Mély meggyőződésünk, hogy egy egyetemnek – bármilyen frissen is alakult – egyetemenként kell viselkednie, s az egyetemi lét a kutatások és disszeminációjuk nélkül elképzelhetetlen. Ezért a kecskeméti Neumann János Egyetem IUVENIS Ifjúságsszakmai Műhelye és az Ifjúságsszakmai Egyeztető Tanácskozás – megragadva az alkalmat az ifjúságügy szakmakénti demonstrálására és kiegészítve az ÖSSZEBESZÉLÜNK - Ifjúságügyi Kongresszus meghívásos jellegét – Ifjúságügyi Konferencia összehívását kezdeményezte. A konferencia nyíltan meghirdetett, előadói jelentkezésre és szakértői bírálati rendszerre alapuló szakmai és társas esemény. Célja, hogy egyszerre adjon teret az ifjúságtudomány és szakma legújabb szociológiai, szociális munkabeli, politológiai, pedagógiai stb. megalapozottságú eredményeinek bemutatására, megvitatására és a szakemberek kötetlenebb, társas eszmecserejére. Az ifjúsági szakmába ugyanis beleértjük a szociálpedagógia, szabadidőpedagógia, ifjúsági szociális munka, ifjúságpolitika-politológia vonatkozó tudományos eredményeit, illetve az ifjúsággal foglalkozó bármely más részdiszciplínát.

Örülünk, hogy első próbálkozásunk felkeltette az érdeklődést és reméljük, hogy mind az előadóknak, mind a résztvevőknek izgalmas szellemi kalandot és tartalmas élményt nyújthatunk:

/A konferencia szervezői/

Programbizottság: Horváth Ágnes, Kárpáti Árpád, Murányi István, Nagy Ádám, Oross Dániel, Rigó Róbert, Székely Levente, Trencsényi László.

Szervezőbizottság: Horváth Ágnes, Nagy Ádám, Szeifer Csaba.

PROGRAM

TERVEZETT PROGRAM

17.30-18.00	Regisztráció	
18.00-18.30	A konferencia megnyitása	
	A Neumann János Egyetem dékánjának köszöntője	
	A Iuvenis Ifjúságsszakmai Műhely képviselőjének megnyitója	
	Az Ifjúságsszakmai Egyeztető Tanácskozás képviselőjének megnyitója	
18.30-19.30	Plenáris előadások	P
	Székely Levente: A magyarországi ifjúságról – helyzetkép és rendszerszintű változások	
	Hollós József: 50 év ifjúsági munkája Ausztriában	
19.30-20.00	Szendvicsszünet	
20.00-21.30	Szekció-előadások	
	Kvantitatív kutatási szekció	(A) – Szekcióvezető: Murányi István A
	Kvalitatív kutatási szekció	(B) – Szekcióvezető: Rigó Róbert B
	Módszertani szekció	(D) – Szekcióvezető: Trencsényi László D
21.30-22.00	Kávészünet	
22.00-23.30	Szekció-előadások	
	Deskkutatási szekció	(C) – Szekcióvezető: Kárpáti Árpád C
	Kvalitatív kutatási szekció	(B) – Szekcióvezető: Rigó Róbert B
	Módszertani szekció	(D) – Szekcióvezető: Trencsényi László D
23.40	Szünet, indulás	
24.00	Éjfélétajt – vacsora	

SZERVEZŐK

A Iuvenis Ifjúságsszakmai Műhely a Neumann János Egyetem kutatóműhelye, az ország egyetlen ifjúságügyet fókuszában tartó, egyetemi berkekben működő tudományos közössége. Célja az ifjúságügy (a fiatalokkal a szabadidős térben foglalkozó professzió) eddig felhalmozott eredményeinek további gazdagítása: az ifjúságsszociológiai kutatások megtervezése és koordinálása, az ifjúsággal foglalkozó szakemberek képzéséhez szakmai kiadványok, tanulmányok, tananyagok kidolgozása, szakmai rendezvények gesztorálása.

Az Ifjúságsszakmai Egyeztető Tanácskozás (ISZET) az ifjúsági korosztályok számára szolgáltatásokat végző és élethelyzetük feltárásával foglalkozó - azaz nem elsősorban fiatalokat tömörítő - szervezetek együttműködési és problémamegoldást célul kitűző intézményesített kooperációja, amely az érintett korosztályok társadalmi helyzetének jobbítása az általuk igénybe vehető szolgáltatások bővítése érdekében működik; helyi-társégi, valamint középszinten meg nem oldható ifjúságügyi feladatokat lát el.

A HELYSZÍN

A konferencia a Neumann János Egyetem Pedagógusképző Karán kerül megrendezésre (6000 Kecskemét, Kaszap u. 6-14.).

P

SZÉKELY LEVENTE: A MAGYARORSZÁGI IFJÚSÁGRÓL – HELYZETKÉP ÉS RENDSZERSZINTŰ VÁLTOZÁSOK

Az elmúlt negyedszázad magyarországi ifjúságkutatásai történetében a nemzetközi ifjúsági célcsoportokra vonatkozó kutatási programok mellett (pl. HBSC; PISA; ESPAD) kétségtelenül a legjelentősebb kezdeményezés az ezredfordulón indult nagymintás ifjúságkutatás (Ifjúság2000, 2004, 2008, Magyar Ifjúság 2012, Magyar Ifjúság Kutatás 2016). A 8000, 15-29 éves fiatal megkérdezésével készülő kutatássorozat különlegessége, hogy igyekszik az ifjúsági életszakasz releváns témáit a lehető legszélesebb és legrészletesebb módon tárgyalni, képessé tenni a trendek vizsgálatára és az aktualitások azonosítására egyaránt. Mindez azt jelenti, hogy a magyarországi nagymintás ifjúságkutatások egyedülálló empirikus alapot jelentenek bemutatni az ezredforduló óta eltelt évek változásait. Az előadás két célnak igyekszik megfelelni: helyzetképet kíván nyújtani a magyarországi ifjúságról és be kívánja mutatni az elmúlt évtizedek változásait.

Az elmúlt negyedszázadban Magyarországon három jelentős változás ment végbe, amelyek alapvetően átalakították a fennálló viszonyokat. Ez a három rendszerszintű átalakulás: a rendszerváltás, a globalizáció és az információs társadalom paradigmája.

Az előadás során foglalkozunk a rendszerváltás máig érvényes hatásaival, amelyek megjelennek a fiatalok élethelyzetében, mobilitási lehetőségeikben és hajlandóságukban éppúgy, mint a továbbbörökített attitűdökben, így például az intézményekhez kapcsolódó bizalomban és a szervezetekhez való kötődésben. A globalizáció hatásait Magyarországon leginkább a fogyasztás, azon belül a médiafogyasztás területén érhetjük tetten, mindez erősen kapcsolódik az információs társadalom átmenetéhez is. Az infrastrukturális fejlődés mögött alapvető viszonybéli változásokat is rögzíthetünk a nagyjából egy emberöltőnyi idő alatt. Míg korábban a digitális kultúra másodlagos, a hagyományos kultúra online leképeződését jelentette pusztán, ma már jellemzően ez termékenyíti meg és alakítja át a hagyományos viszonyokat. Az előadás során részletesen foglalkozunk a digitális kultúra terjedésével az ifjúság körében, megvizsgálva az eszközhasználat mellett a technológiához való kötődést is.

Az előadás során helyet kap a fiatalok saját nemzedékükre vonatkozó értékelése is. A korosztályuk problémáinak értékelése során megállapíthatjuk, hogy habár az utóbbi évek makrofolyamatai alapvetően kedvező irányba változtak, ugyanakkor a bizonytalanság és az ezzel járó feszültség növekedése (vagy magas szinteken való stagnálása) is állandósulni látszik.

HOLLÓS JÓZSEF: 50 ÉV IFJÚSÁGI MUNKÁJA AUSZTRIÁBAN

P

Az előadásban a szociális mozgalmak, ifjúsági szervezetek, a nyitott ifjúsági munka XIX-XX. századi múltján keresztül történeti kontextusba helyezzük az osztrák ifjúságügyet. Bemutatjuk az ausztriai ifjúsági munka értelmezését: az ifjúsági munka céljait, a kötött és a felkereső ifjúsági munka megközelítést. Szegmentáljuk az ifjúsági munka célcsoport-értelmezését, így kitérünk a közösségre mint célcsoportra, illetve a kiterjesztett ifjúsági munka meghatározásra. Külön figyelmet szentelünk a megelőzés és a részvétel jelentőségének.

Kitérünk a közösségi média ifjúsági munkát újrastrukturáló szerepére és ennek kapcsán a gazdasági befolyás hatására.

Zárásképp az ifjúsági munka lehetséges jövőbeni céljait, lehetőségeit vesszük számba.

A

BOCSI VERONIKA – KOVÁCS KLÁRA: A SZABADIDŐ MINTÁZATAI A KÖZÉPISKOLÁKBAN

A kutatás arra keresi a választ, hogy mi jellemzi a magyar középiskolások szabadidő-eltöltését, és milyen különbségek vannak a szabadidő mennyiségében, a helyszínek és az intézménytípusok látogatásában iskola-típusonként. Hazánk oktatási rendszere szelektív, így a szülői hatások dominánsak, s joggal feltételezhetjük, hogy a művelődés és a szabadidő területén megfogható különbségek is jelentősek lesznek. Az iskola klímája, kapcsolatrendszere, a formális szervezet maga is generálhat egyfajta szabadidős teret, s emellett intézményi hatásokkal is számolhatunk (kortárs kapcsolatok, tanári hatások, intézményi programok). Az iskolák típusának változója akár csökkentheti is a kulturális hátrányokat, vagy éppen hogy felerősítheti, továbbörökítheti ezeket. Jelen elemzés a középiskolások szabadidős mintázatait vizsgálja. A vizsgált terület, tehát a szabadidő, az ifjúsági életszakaszban kitüntetett fontossággal bír. Ezekben az életévekben ugyanis az feltételezhető, hogy a végzett tevékenységek sokkal inkább képezik az identitás alapját, s sokkal inkább tekinthetünk ezekre úgy, mint egy, a külvilág számára önmagunkat megmutató, ámde tudatosan konstruált „homlokzatra”. Vélhetőleg az ifjúsági kultúra képes tompítani azokat a törésvonalakat az életmód és szabadidő területén, amelyeket a réteg-hovatartozás alakít ki a magasabb életkori kohorszokban. Az ifjúsági életszakasz félfüggetlen jegyei ugyanakkor lehetővé tesznek egy olyan életmódot, ahol a szabadidős tevékenységeknek nem csupán a fontossága nő meg, hanem annak ráfordításai is jelentősek. Elemzésünk elméleti keretei a szabadidő szociológiájához, a művelődésszociológiához, illetve mediatisztika hatásaihoz kapcsolódnak.

A munka célja, hogy a szabadidő felhasználásának mintázatait a Magyar Ifjúság 2012-es adatbázisát felhasználva mutassa be úgy, hogy az egyes iskolatípusok (akkori nevükön: szakiskolák, szakközépiskolák, gimnáziumok és szerkezetváltó gimnáziumok) jellegzetességeire fókuszál. Az elemzés a szabadidő becslött mennyiségét, annak színtereit, a „screen time” tevékenységek ráfordításait és a különböző művelődési intézmények látogatásának gyakoriságait méri fel.

A fiatalok szabadidő-eltöltését vizsgálva az látható, hogy az erőteljesen kapcsolódik a digitális eszközökhöz. A kutatási eredmények azt is alátámasztják, hogy a preferenciák esetében egyre inkább háttérbe szorulnak a társalmi háttérváltozók mentén kialakult egyenlőtlenségek, illetve azok új szinteken való érvényesülését tapasztalhatjuk. Az empirikus munka legfőbb eredményének az tekinthető, hogy a magaskultúrára irányuló, a szabadidő-eltöltésben kialakuló egyenlőtlenségek közvetve, az iskolatípusokon keresztül is érvényesülnek. A szerkezetváltó iskolák társadalmi és kulturális miliője kedvez ezen tevékenységeknek, illetve az ide kapcsolható intézmények látogatásának.

Az is kijelenthető, hogy a hagyományos, anyagi és etnikai helyzethez kapcsolódó hátrányok sem tűntek el teljes mértékben a kommersznek nevezett szabadidő-eltöltési formákban (moziba, kocsmába, étterembe vagy kávézóba járás). A településtípus változója ugyanakkor a magaskultúrára irányuló szabadidős faktor elfogadottságát nem alakította, míg a kommersz mintázat esetében nem „lineáris”, tehát a kedvezőbb póluson nagyobb elfogadottságot felmutató kapcsolat rajzolódott ki előttünk.

A szabadidő eltöltésében egyre nehezebben tapinthatók ki a felnőtt társadalom esetében látható, „kemény” háttérváltozók által kiforralt mintázatok, éppen ezért a továbbiakban már sokkal árnyaltabban kell vizsgálni az internethez és digitális eszközökhöz kapcsolódó időtöltés minőségét, s az ebben rejlő társadalmi egyenlőtlenségeket.

SZABÓ JÚLIA: KULTURÁLIS SZEGMENTÁCIÓ ÉS ÉLETSTÍLUS AZ ERDÉLYI FIATALOK KÖRÉBEN

A

Az előadás a fiatalok fogyasztási szokásai kerülnek górcső alá a társadalmi státusz és életstílus összefüggésében, az „omnivre-univore” elméleti megközelítést használva. A kutatás alapvetően az alábbi kérdéskörre próbál meg választ kapni:

1. Milyen kulturális fogyasztásbeli jellegzetességek alapján különböznek el a mai fiatalok? Milyen tényezők befolyásolják a fiatalok kulturális fogyasztását?
2. Hogyan néz ki az erdélyi fiatalok szabadidő eltöltése-fogyasztási struktúrája? Milyen fogyasztói stílusok határozhatók meg?
3. Hogyan hat az életstílusra az iskolázottság, foglalkozás, jövedelem, illetve különböző demográfiai jellemzők, mint nem, életkor, lakóhely?

Az elmúlt néhány évtizedben bekövetkezett változásokkal, nevezetesen a piacgazdaság beköszöntésével és a demokratikus rendszer kiépülésével a fiatalok életében is jelentős változás következett be: meghosszabbodott az ifjúsági életszakasz; jelentősen kitolódott a tanulmányi idő; megnőtt a fiatalok autonómiája, szabadsága, amivel egyidőben felerősödött a kockázatvállalásuk. A média, a globalizáció, a „fogyasztói ipar” egyre nagyobb teret hódít a magatartásminták kialakításában, az identitásformálásban. A „mai fiatalok” egy olyan társadalomban nőnek fel, ahol a fogyasztás válik meghatározóvá, ezáltal egyre inkább piaci szereplőkké válnak. A fogyasztás társadalomalakító funkciójának vizsgálata külön teret hódít a társadalmi rétegződéskutatásokban, az új paradigma kutatói a társadalmi struktúra és a kulturális fogyasztás viszonyát vizsgálják. Egyik markáns képviselője ennek az irányvonalnak az „omnivre-univore” elmélet, amely egy újfajta megközelítéssel nyúl a társadalmi rétegződés témájához: azt vizsgálja, hogy az osztálystátusz alapú fogyasztás mennyire alakult át és melyek az új jellemzők, melyek a hagyományos fogyasztói szokások helyére kerülnek. Az elmélet kiemeli a „kulturális mindenevőség” fogalmát, mint egy osztály-jellemzőt, melynek felbukkanása feloszlatja az osztály-alapú megkülönböztetést.

Az omnivre-univore elmélet érvényességét, a kulturális fogyasztás és a társadalmi rétegződés közötti kapcsolatot először logisztikus regresszió módszerével vizsgáljuk meg. Azt néztük meg, hogy milyen tényezők befolyásolják az egyes csoportokba (amelyet K-means klaszterelemzés segítségével hoztunk létre) való bekerülést. Minden egyes csoportba való tartozás magyarázatára egy külön regressziós modellt futtattunk le. Majd ugyanazt a kérdéskört multinomiális regressziós modell segítségével is megvizsgáltuk. Úgy gondoljuk, hogy a jelen fogyasztói társadalom kiteljesedésének időszakában a fiatalok fogyasztói magatartásának megértése egy rendkívül fontos szociológiai kérdésnek bizonyul, tehát a bemutatás során arra térünk ki, hogy milyen elmozdulásnak lehetünk tanúi a fiatalok kulturális fogyasztási szokásvilágában.

Az elemzés azt mutatja, hogy egyfajta átalakulásnak vagyunk tanúi, a kulturális sokszínűség fele, a kulturális fogyasztás nem korlátozódik a „magas kultúrára” és a mindenevőség egy új státusz markerként jelenik meg, a kulturális mindenevőség mint stílus reflektál az egyén státusára. A fogyasztási csoportok formálásában nagyon lényeges szerepe van az életkornak és az életciklusnak, a fiatalok egyre inkább a fogyasztói stílusok tekintetében differenciálódnak, a fiatalok kulturális rétegződése nem egy elit-tömegkultúra tengely mentén írható le, hanem inkább egy „omnivre-univore” tengelyen.

További kutatási kérdésként merülhet fel, hogy a megfigyelt változás teljes egészében a kohorszok cserélődésével magyarázható és a mindenevőség a fiatal évjáratok megjelenésének tulajdonítható vagy más tényezők is hozzájárulnak a mindenevőség kialakulásához és az esetleges növekedéséhez.

A

LUDÁNYI ÁGNES: EGER VÁROS FIATALJAINAK MENTÁLHIGIÉNÉS ÁLLAPOTA

A gyermekkorból a felnőttkorba való átmenet mentálhigiénés nehézségei fejlődés és személyiség-lélektani szempontból is bizonyítottak. Biológiai, pszichológiai és társadalmi komponensei is feltárhatók a témának. Vizsgálatunkban ennek a korosztálynak a státusát kívántuk feltárni és elemezni. Szakirodalmi tény az is, hogy a jelenkor erősen individualizált működésre készíti a fiatalokat, új kapcsolati formációkban valósítanak meg interakciókat, értékek tekintetében nincsenek stabil referencia-pontjaik, ami mind szocializációs nehezítő tényként kezelhető. A posztmodern emberképpnek megfelelően, „egzisztenciális választás” elé állítottak a fiatalok, konszenzusos minta híján egyéni életútvariánsok kell kidolgozniuk, amelynek a pszichés terhe nagy. Azok a szocializációs ágensek, mint a család, iskola és kortársak inkongruens rendszert alkotnak, és az ifjúsággal foglalkozó szakembereknek a feladata kell legyen, hogy a rendszerek közötti harmónia megteremtését segítse. Egerben több módszerrel (kérdőív, fókuszcsoportos interjú és strukturált interjú) végzett vizsgálatunk eredményeire támaszkodva megállapítható, hogy az ifjúsági korosztály státusa ellentmondásokkal terhelt. Tervezett előadásunk során be szeretnénk mutatni azokat a „problémaöccokat” melyet az ifjúság helyzetét nehezítik és azokat a „tüneteket”, melyek mindezek eredményeként megfigyelhetők. Bizonytalan a jövőképek, nincs megfelelő döntés-előkészítés, hiányoznak az ahhoz szükséges képességek. Ezek információhiányt is jelentenek, de annak a tudásnak a hiányát is, amely alternatívák elemzését, értékelését, prognosztizálást, következmények mérlegelését tennék lehetővé. Mentális állapotot tekintve az egzisztenciális bizonytalanság mellett elmagányosodást, izolációt is gyakran jeleztek a fiatalok. Egészségmagatartást tekintve is több rizikó-tényező konstatalható.

Megállapítható, hogy a gyermekkorból a felnőttkorba való átmenet nehezített az adatközlők számára, bizonytalanok a karriertervek, ami egyben azt is jelenti, hogy kevéssé kidolgozottak a jövőképek is. Ehhez az életútbeli döntési folyamatok elemzésének és az alternatívák elemzésének képességét kell megtanítani. Tekintettel arra, hogy az említett korosztály idejének legnagyobb részét a formális tanulás színhelyén, az iskolában tölti, így a legfontosabb szocializációs ágensek a pedagógusok. A kutatás szerint deficiteseznek mutatózó területeken való beavatkozásra itt van lehetőség leginkább. Bővítésre szorulnak az iskolai pályaorientációt, pályatanácsadást és karriertervezést célzó programok, amelyeknek az eredménye több területen is megmutatkozna. Egyfelől a személyes életeseményekben való döntések tudatosabbá válnának, a bizonytalanabb jövőkép stabilizálódna, másrészt a mentálhigiénés állapot is javulna. Mindez hozzájárulna ahhoz, hogy a közéleti felelősségvállalás képessége is megvalósuljon.

Megállapítható hogy az egészségmagatartás területén is több protektív intézkedés szükséges, mert kedvezőtlen tendenciák mutathatók ki az adatokból. Kimutatott, hogy a magány, gátlósság, kedvezőtlen mentális állapot együtt jár a súlyosabb egészségkárosító magatartási-viselkedési jellemzőkkel. Kérdésként merül fel, hogy az ifjúsággal foglalkozó intézmények, és szakemberei milyen attitűddel viszonyulnak az ifjúság általunk feltárt helyzetéhez, állapotához, valamint az is, hogy mely területeken lenne szükséges a konszenzusteremtés a szervezetek között. Nem megválaszolható az sem, hogy mennyi ismeretük van a különböző ifjúsággal foglalkozó szervezeteknek egymás munkájáról, érvényesíthető-e szinergia a beavatkozások tekintetében. További hipotézisünk ugyanis, hogy az ifjúságpolitikában, mint szociálpolitikai tényezőben számtalan művelet elvégződik, de ennek összehangolása még jelöl ki feladatokat a hatékonyság érdekében. Ha ez nem történik meg, akkor csak elsőfokú változások következnek be, a jelenség pedig érintetlen marad.

HADNAGY JÓZSEF: „VIRTUÁLIS KÖZÖSSÉG ÉS AMI MÖGÖTTE VAN” - AZ EGRI IFJÚSÁGKUTATÁS 2016 EREDMÉNYEI ALAPJÁN

B

Az infokommunikációs eszközök megjelenésével és térhódításával az offline közösségek mellett egyre nagyobb szerep jut az online közösségeknek. A múlt századig jellemző közösségi fogalom tartalma jelentősen változott az információs és kommunikációs technológiai eszközök által felgyorsult közösségek alakulását, szerveződését segítő lehetőségeknek köszönhetően. Már nem egyértelmű sajátossága a közösségeknek a lokalitás fogalma, hiszen bárhol él az ember, virtuálisan sokféle közösséghez kapcsolódhat, s így vallhatja magát a közösség tagjának. Az internetnek köszönhetően akarva-akaratlanul is több online közösségnek a tagjává válik az egyén.

Az IKT eszközök térhódítása mára már kétségtelenné tette, hogy az ezzel kapcsolatos jelenségeket vizsgálni kell, hiszen létrejött egy másik tér az offline világban kívül, mely jelentős erővel és sajátos működéssel rendelkezik. Az „intelligens kütyük” azonnali elérhetőséget biztosítanak információk tekintetében és társas kapcsolatok tekintetében is, anélkül, hogy használatuk közben személyes jelenlétre lenne szükség. Használatukkal a közösséghez tartozás élménye is, és a közösség felfogásával kapcsolatos nézetek is átalakulóban vannak. Új közösségek jelennek meg, melyek szerveződése más, mint a hagyományos közösségek személyes kapcsolatokon alapuló szerveződése.

A 2016 őszi Egerben készült kérdőíves felmérés eredményeire támaszkodva mutatjuk be a fiatalok közösségi oldalakkal kapcsolatos viselkedését és az ebben rejlő lehetőségeket. A kutatás során 500 diákot kérdeztünk meg többek között szabadidő-töltési szokásairól, ezen belül a közösségi oldalak használatával kapcsolatban számos kérdést tettünk fel.

Megvizsgáljuk, hogy milyen tényezők mentén szerveződnek a személyes és milyen tényezők mentén a közösségi oldalakon működtetett kapcsolatok. A közösségi oldalak felhasználásának, az ott tanúsított szokásoknak különböző mintázatai vannak. Ezen mintázatokon elindulva, a felhasználás „módozataihoz” igazodva a különböző virtuális közösségek online formációból offline irányba terelhetők.

Az eddigi eredmények ismeretében kijelenthetjük:

- A fiatalok közösségi kapcsolatainak kiterjedése igen nagy az IKT eszközöknek köszönhetően;
- Az adatbiztonság szempontjából jól állnak;
- Kapcsolataikat megválogatják és ápolni akarják (ezt a mennyiséget lehetetlen – igény a közösségi programokra digitális megközelítéssel);
- Nem azért van sok kapcsolatuk, mert az „menő”, hanem azért mert vágnak a kapcsolatokra;
- Fontos a szimpátia és a közös szabadidő eltöltés.

B

PACSUTA ISTVÁN: EGY KVALITATÍV ÉRTÉKVIZSGÁLAT TAPASZTALATAI

A munka előzménye egy, a felsőoktatásban részt vevő hallgatók értékvizsgálata, mely kérdőíves módszerrel történt. A kutatás során meghatároztuk a hallgatói „értékcsoportokat”, feltártuk a hallgatók érték-struktúráját. Az elemzés során több, a kérdőíves módszer gátjaként jelentkező dilemma merült fel. Úgy döntöttünk, hogy a vizsgálat folytatásaként más módszerrel is próbálkozunk. A fiatalok körében korábban már használt értékfeltárás módszerét alkalmaztuk, úgy, hogy hallgatókkal készítettünk fókuszcsoportos interjúkat. A rendelkezésünkre álló, kérdőíveken alapuló eredményeinket felhasználva, értékfeltárást végeztünk a felsőoktatásban részt vevő hallgatók között. A kiinduló kérdést a felsőoktatásban részt vevő hallgatók érték-struktúrájának feltárása jelentette. A kutatás során újabb, nehezen megválaszolható kérdések merültek fel, melyek a vizsgálat eszközeinek hiányosságaira voltak visszavezethetők. Így újabb módszerek bevonását láttuk indokoltnak.

A World Values Survey kérdéssorára épülő kérdőíves módszer jelentette a kiindulópontot, így az eredmények összehasonlíthatók az „Ifjúság 2004, és a későbbi „Ifjúság”-kutatások eredményeivel is. Két alkalommal történt lekérdezés, 2005-ben és 2010-ben. Mindkét esetben a Partiumi térség felsőoktatásban tanuló hallgatói kerültek lekérdezésre, azaz hazai és határon túli almintá is rendelkezésünkre állt. A survey módszert kívántuk kibővíteni egy kvalitatív eljárással, ezért az „értékfeltárás” során használt fókuszcsoportos interjúvá választottuk másodlagos mérőeszközként. Az interjúk helyszíne igazodott a kérdőíves vizsgálat földrajzi kereteihez. Az interjú során megajánlott értékek a kérdőíves vizsgálat során kapott eredmények alapján kerültek kiválasztásra. Reményeink szerint a két módszer kiegészíti egymást, pontosabb képet ad az értékek szerkezetéről. A kutatás második fázisában kiderült, hogy az egyes értékek mögött számos definíció rejlik, azaz a korábban feltárt értékstruktúra jóval árnyaltabb, számos helyen finomításra szorul.

A kiindulási pontként megfogalmazott, a hallgatók körében feltételezett individualizációs folyamat visszaszorulása kevésbé helytálló, mint azt a kvantitatív adatok sejtették. A különböző közösségekre, emberi kapcsolatokra vonatkozó eredmények mögött számos esetben inkább „önös”, egoista motivációk állnak ellentétben korábbi feltevésünkkel, miszerint az emberi kapcsolatok fontossága központi szerepet kap a hallgatók értékválasztásaiban. Összességében jó választásnak bizonyult az újabb módszer bevonása, a korábban kapott eredmények több szempontból kiegészítésre kerültek, azok értelmezése gazdagodott.

SEBESTYÉN ANNAMÁRIA: NEVELETLEN ÁLLAMPOLGÁROK?

B

Az utóbbi években viszonylag élénk diskurzus folyik a társadalomkutatók között a magyar fiatalok közéleti cselekvéseinek állapotáról, gátló tényezőiről, a gátló tényezők lehetséges okairól, de kevés kutatói figyelem irányul azokra a fiatalokra, akik – mindezen körülmények ellenére – az átlagnál nagyobb mértékű politikai érdeklődést és aktivitást mutatnak. Ebből kifolyólag az ELTE-TáTK Oktatás- és Ifjúságkutató Központ 2015 szeptembere és 2016 júniusa között végzett politikai szocializációs kutatásában a politikailag aktív fiatalok egy csoportját, méghozzá a 2014-ben középiskolás diákok által életre hívott Független Diákparlament tagjait vizsgálta meg. A kutatás egyik legfőbb célja az volt, hogy feltárja és bemutassa, kik, miért, milyen motivációkkal és milyen szocializációs életút eredményeképpen csatlakoznak egy olyan diák érdekképviselői ifjúsági szervezethez, mint a Független Diákparlament.

A vizsgálat a korábbi kutatásokhoz hasonlóan rámutatott arra, hogy hazánkban a szocializáció kulcsintézményei, a családok és az iskolák, amelyekben a felnövekvőknek a demokratikus társadalmi lét alapjait kellene elsajátítaniuk, inkább lelenevelnek a tudatos és aktív állampolgárságról, semmint ránevelnek arra. A családok közül még azok sem orientálódnak a közügyek alakításában való aktív részvételre, ahol a demokratikus szocializáció feltételei (pl. szeretetteljes és demokratikus szülő-gyermek viszony, anyagi biztonság) és folyamatai (pl. demokratikus vitakultúra, közéleti-politikai témák megvitatása) is adottak. Ezt a továbblépő attitűdökkel magyarázhatjuk, a politikai szférától való távolságtartás, az állampolgári cselekvésre való készítettség hiánya ma is erősen jellemzi a felnőtt társadalom tagjait. A tanár-diák közötti erősen hierarchikus viszonyra épülő nevelési gyakorlat, a frontális oktatás, elméleti tudást preferáló, tananyag-centrikus szemlélet, a diákkormányzatok formális működése, a gyakorlatorientált képzés és a demokráciára nevelés konzisztens stratégiájának hiánya miatt a demokratikus állampolgári szocializáció a családokhoz hasonlóan az iskolákban sem valósul meg maradéktalanul. Mindezek ellenére ugyanakkor nem állapítható meg, hogy a negatív iskolai élmények, az iskolai igazságtalanságok a civil aktivitás közvetlen motivációs bázisul szolgálnának.

A fiatalok nyilatkozatai alapján a szervezetben való részvétel hátterében elsődlegesen olyan egyéni érdekek és célok húzódnak meg, mint például a tudás- és tapasztalatszerzés, valamint a baráti kapcsolatok gyengeségével, a hasonló gondolkodású társak hiányával összefüggő társaságkeresési igény. Önmagában elgondolkodtató, hogy hazánkban azok a fiatalok, akikben egyáltalán felmerül a közrészvétel szükségessége, nem a megfelelő motivációkkal csatlakoznak egy érdekképviselői szervezethez, abban nem a saját és társaik érdekvédelmének módozatait, hanem egyéni intellektuális és érzelmi szükségleteik kielégítését keresik. Ennek hátterében alighanem az áll, hogy a fiatalok sem a családban, sem az iskolában nem sajátítottak el olyan közösségi értékeket (pl. altruizmus, mások iránti szolidaritás, kooperációs készség), amelyeket aktivizálni tudnának a demokratikus participáció során. Mindezen kompetenciák hiánya szükségszerűen vezet a szervezet kontraproduktív működéséhez. A Független Diákparlament célja nem válik a benne résztvevők belső, személyes ügyévé, a fiatalok nem érzik át a közéleti szerepvállalás valódi értelmét és tétjét.

Összességében az mondható, hogy az inkább „deszocializáló” nevezhető magyar politikai kultúrában felértékelődik azoknak a civil szervezeteknek a szerepe, amelyekben a demokrácia működtetéséhez szükséges magatartás- és cselekvésformák megtanulhatóak. E szervezeteknek azonban fel kell ismerniük egyfelől azt, hogy a fiatalok – már csak életkori sajátosságaikból adódóan is – elsősorban önszervezőkre vonatkozó hívószavak mentén mobilizálhatóak, másfelől pedig azt, hogy a közéletileg releváns célok megvalósításához nem építhetnek a fiatalok családban és iskolában elsajátított értékeire, hanem maguknak a szervezeteknek egyfajta pótszocializációs funkciót is be kell tölteniük.

B

LÖRINCZ ANDREA: A CSALÁDRÓL - KÍVÜLÁLLÓKÉNT

„Egy jó szülő szereti a gyermekét, megad neki mindent, ami a gyerekeknek kell. Ott van vele, ha beteg. Vigyáz rá mindennap. De valójában nem is tudom, hogy milyen. Nem is érdekel ez a dolog” – mondja egy, a gyermekotthonban élő 17 éves lány. Nem tudja megfogalmazni, hogy számára milyen egy jó szülő, s talán nem is akarja. Átlagos esetben mindannyian családba születünk. Normál esetben a szüleink megadják nekünk azt a mintát, melyet majd saját életünk során és saját családjunk megalapításakor követni fogunk. Többnyire az elsődleges szocializációs közegünk a családjunk, a szüleink személyes példája által közvetítve elsajátítunk minden értéket és normát, tanulunk érzelmi és viselkedési modelleket. Jellemzően nem siklik ki a szüleink és a családjunk élete annyira, hogy a törvényt elválaszthasson minket egymástól. Azonban mi történik, hogy ha mégis? Ha a gyermeknek a családja nélkül kell felnőnie több mint száz sorstársával együtt egy intézményesült, intézeti környezetben? Milyen mintákat követhet ez esetben? Hogyan vélekedhet a családról, arról a családról, amely eldobta vagy elengedte őt, s a családról, amelyet majd ő alapít? Ezekre a kérdésekre keresem a választ a Magyarországi három nagy gyermekotthonának egyikében élő fiatalok segítségével.

A kutatás alapvetően tisztán antropológiai jellegű kvalitatív kutatás, amelynek során hosszas résztvevő-megfigyelést követően 2017 februárjában és márciusában 20 strukturált interjú készült el (ezzel lefedve az intézményben akkor elérhető, életkori határokkal szűkített keretnek megfelelő fiatalok teljes létszámát). Az interjúalanyok olyan 14 és 18 év közötti fiatalok voltak, akik hosszú évek óta a gyermekotthon falain belül élnek és szinte kizárólag bántalmazó szülői környezetből kerültek kiemelésre. Ebből a többszörösen traumatizált helyzetből meséltek személyes családi élményeikről, fogalmazták meg, hogy szerintük milyen egy jó szülő, illetve hogy ők felnőttként milyen életet szeretnének majd élni.

A hosszas elbeszéléseknek és személyes narratíváknak köszönhetően a kutatás rávilágít arra, hogy bár a gyermekvédelemben került fiatalok tulajdonképpen újratermelik a következő gyermekvédelemben élő generációt, ők alapvetően ezt nem így szeretnék.

KARLOWITS-JUHÁSZ ORCHIDEA: „AZ ÉLET ÚGY JÓ, HA FÁJ.” – EGY ÁLAMI GONDOZOTT FIÚ ÉLETTÖRTÉNETE

B

Az előadás egy 2017-ben lefolytatott, 12 mélyinterjúra épülő kvalitatív kutatás módszertanába és eredményeibe nyújt betekintést (előbbinél a vizsgálat menetének rövid bemutatása mellett csupán az etikai szempontokra és az interjúra, mint én-te kapcsolatra fókuszálók).

A 18 éves, nehézsorsú, állami gondozott fiú teljes életútját rögzítő, közel 20 órányi hanganyag egy olyan világba kalauzol el minket, amely általában csupán ritkán és felületesen válik láthatóvá a többségi társadalom számára. A periférián való lét megdöbbentő képei mögött egy olyan sajátos – interjúalanyomon túlmutató – életvitel és értékrend bontakozik ki, amelynek megértése és elfogadása nélkül nehezen képzelhető el érdemi szociálpedagógiai munka.

Az interjúk tartalomelemzésének (és szociografikus közlésének) fókuszában olyan szentitív témák és életeseemények kerültek, mint például a családon belüli és kívüli bántalmazások, a kábítószer-használat, a különböző testmódosítások, az öngyilkosság, a szexualitás és az online térben zajló emberi játszmák, azzal a céllal, hogy betekintést nyújtson a gyermekvédelem és a közoktatás ellentmondásokkal teli világába is.

Az interjúalany, Laci számára saját történetei teljesen hétköznapiak, nem is érti, miért lehetnének ezek bárki számára érdekesek. Számára hétköznapi, ha egy anya gyorskötözővel lekötözi páréves gyerekeit, hétköznapi, ha valaki közönség előtt szexel, hétköznapi, ha valaki üvegszilánkkal vagdossa a testét, ahogy az is hétköznapi, ha valaki felakasztja magát.

Lacit kedvelhetjük, szánhatjuk, utálhatjuk, azonban egy biztos, valamilyen érzést kiváltanak bennünk „hétköznapi” történetei. Talán örömmel és megnyugvással tölt el minket, hogy mi jobb helyre születtünk, mint ő. Talán ellenszenvet vagy akár undort kelt bennünk egy-egy sztorija, mert annyira elfogadhatatlan a saját hétköznapijaink szűrőjén keresztül nézve. De az is lehet, hogy Laci történetének megismerése, befogadása hozzásegít minket annak felismeréséhez, hogy az ember életvitelét, viselkedését, szemléletét mennyire meghatározhatja a családi szocializáció vagy annak hiánya.

A kutatási eredmények szóbeli/írásbeli közléseivel nem titkolt célunk, hogy nyitottságra, (közvetlen vagy közvetett) megismerésre és nézőpontváltásra ösztönözzünk, mivel meggyőződésünk, hogy mindeerre szükség van ahhoz, hogy megérthessük a periférián élő, deprimált gyerekek, fiatalok attitűdjeit, viselkedését, életvezetését, mint ahogy Laci életfilozófiáját is, miszerint „Az élet úgy jó, ha fáj.”

B

FLACH RICHÁRD: BEVEZETÉS A NEM-SZUICIDÁLIS ÖNSÉRTÉS JELENSÉGÉBE¹

Az előadás célja, hogy betekintést nyújtson a nem öngyilkossági szándékkal történő önsértő viselkedés jelenségébe. A szándékos önsértés egy gyakori, ám hazánkban alig kutatott, tabunak számító jelenség, ami ugyanakkor funkciót tölt be a serdülőknél, fiatal felnőtteknél. Kialakulásának, fennmaradásának, megszűnésének okait alig ismerjük. Miért érzik többen is úgy, hogy a karjukon elnyomott cigaretta vezeti vissza őket az életbe? Mi indít valakit arra, hogy önmagának szándékos sérülést, fájdalmat, szenvedést okozzon? Miért választja valaki az önsértést a fájdalmas intenzív, kontrollálhatatlannak tűnő érzelmek kifejezésére?

Az előadás során az önsértéssel foglalkozó szakirodalomban fellelhető vizsgálatok alapján tárgyalom az önsértés általános jellemzőit, epidemiológiai adatait, továbbá a serdülőkori pszichés változásokat az önsértés krízislélektani alapvetéseit és egyéb a jelenséget a „túlpatologizáló” felfogástól különböző, alternatív módon tárgyaló elméleti megközelítéseket. Bemutatom a témában végzett mikro szintű kvalitatív kutatás eredményeit, ahol szubjektív idealista perspektívából a személyes jelentés keresésén keresztül kerül megvilágításba a viselkedés. Az adatok összesen 7 személytől származnak. A legfiatalabb 14, a legidősebb 23 éves. Az interjúalanyok mindegyike tanuló. Nem klinikai populációból, hanem egyetemi, illetve gimnazista (közösségi) populációból lettek kiválasztva.

Tentatív eredményeink alapján következtethetünk arra, hogy az önsértés egyáltalán nem örültek cselekedete, vagy pillanatnyi elmezavar következménye (Id: suicidum) hanem krízis! Lélektani mirokriszisekre adott adaptív válaszkontinuum mentén értelmezhető viselkedés. A népegészségügyi kérdéseket is feszegető kutatás hasznosításának a területei többek között a közoktatás. Általánosságban elmondható, hogy a tanárság és a szakemberek nincsenek felkészülve az önsértés adekvát kezelésére. Jellemző reakció a tabusítás, elhárítás, aggodalom, kétségbeesés, önmagunk okolása vagy büntudatkeltés az önsértőben. Maga a jelenség rendkívül összetett, jóval túlmutat az esetleges iskolai környezeten. A segítségnyújtás lehetőségeinek feltérképezéséhez pedig nem nélkülözhető a rendszerszemléletet. A viselkedés kezelésére alkalmazott eljárások és prevenció programok külföldi dinamikus fejlődése hazánkba még nem éreztetni hatását. Az önsértő fiatalok speciális gondozást igényelnek és esetlegesen a nevelési módszerek megváltoztatását a szülőktől. Fontos szempontként, újabb kérdésként merülnek fel a következők: a nem klinikai önsértő populáció beható vizsgálata, az oktatásban a (mentális) egészségtan tanítás, krízis intervenció, a laikus és a kortárs segítség lehetőségei, valamint a szervezett és intézményesített formában megvalósítandó megelőző programok feltételei.

¹ A szerzőt kutatásában az Emberi Erőforrások Minisztériuma, ÚNKP-16-2-II-8 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programja támogatja.

VARGA ISTVÁN: A FIATALKORÚ BŰNELKÖVETŐKKEL FOLYÓ SEGÍTŐ MUNKA MAGYARORSZÁGI KEZDETEI

C

Az előadásban a hazai ifjúsági munka kevésbé ismert területe, a fiatalkorú bűnelkövetőkkel kapcsolatos segítő/kontrolláló munka kezdetei kerülnek bemutatásra, korabeli jogszabályok ismertetésén keresztül. A Csemegi kódex (1878. évi V. törvénycikk a magyar büntető törvénykönyv a büntettekéről és vétségekről) 12 évben határozta meg a büntethetőségi életkort, illetve 12-16 év között a belátási képességhoz kötötte azt. Ezt követően, az 1908. évi XXXVI., a büntető törvénykönyvek és a bűnvádi perrendtartás kiegészítéséről és módosításáról szóló törvénycikk, valamint az 1913. évi VII., a fiatalkorúak bíróságáról szóló törvénycikk alakította ki a fiatalkorúak külön büntetőeljárási rendszerét. A törvények mellett kiemelt szerepe volt a 27.100/1909. Magyar Királyi Igazságügyminiszteri rendeletnek (a büntető törvénykönyvek és a bűnvádi perrendtartás kiegészítéséről és módosításáról szóló 1908: XXXVI. törvénycikknek a fiatalkorúakra vonatkozó második fejezetében foglalt rendelkezések végrehajtása tárgyában), amely a fiatalkorú bűnelkövetőkkel kapcsolatos napi munka részletei szabályozta.

Az említett jogszabályok alapozták meg azt a rendszert, amely ugyan (főleg 1945 után) többször átalakult, de a lefektetett alapvető struktúrák azonban nem változtak:

- 1) A büntethetőségi életkort ugyan 1961. évi V. törvény 14 évre emelte, de ezt a 2012. évi C. törvény ismét 12 évre szállították le a személy elleni erőszakos bűncselekmények esetén, ha a fiatalkorú az elkövetéskor rendelkezett a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással.
- 2) Ma is pártfogó felügyelők foglalkoznak azon fiatalkorú bűnelkövetőkkel, akik nem kerülnek javítóintézetbe, vagy fiatalkorúak büntetés-végrehajtási intézetébe.
- 3) Adminisztrálni kellett a pártfogottal való találkozások időpontját, helyszínét és a találkozás tapasztalatait, mindezt a rendelet mellékletében szereplő nyomtatványon.
- 4) Olyan napjainkig is alkalmazott munkamódszert vezetett be, mint szintén a rendelet mellékletében nyomtatványként szereplő országosan egységes környezettanulmány.

Az előadás (interaktív módon) az említett nyomtatványokat is bemutatja, így akár a hallgatósággal közösen elemezhető/összehasonlítható a korabeli és a napjainkra jellemző igazságügyi szociális és ifjúsági munka adminisztrációja.

C

BÚS IMRE: HOZZÁSZÓLÁS A GYERMEKKULTÚRA ÉRTELMEZÉSÉHEZ

A gyermekkultúra fogalmi meghatározása nehéz feladat, ugyanis többféle magyarázat létezik az elmélet, a módszertan és a gyakorlat szintjén is. Vannak saját és mások által leírt előzményei, azonban olyan értelmezésre van szükség, amely segíti a gyermekkultúrával történő foglalkozást valamennyi érintett szakember számára. Az eddigi kutatások alapján elemzi az előadás a gyermekkultúra fogalomkörét. Bemutatja a téma alapvető történeti előzményeit és a gyermekkultúra értelmezéseit. Fogalmának hagyományos összetevői mellett főként a mai kor technológiája alapján megjelenő új elemekre koncentrálnak. Áttekintést nyújt a gyermekkultúra közvetítésének folyamatáról és rendszerének jellemzőiről. Ebben kitér a pedagógia elméletének és gyakorlatának a szerepére is.

A gyermekkultúra – a társadalommal együtt – változik. Egyes esetekben a helyzet romlása, máskor az újabb lehetőségek látszanak. Mai helyzetéről és ennek megítéléséről több fórumot kell szervezni, hogy a gyermekkultúra fejlődhessen és a gyermekek érdekeit szolgálhassa. Ezt kívánja segíteni az előadás a gyermekkultúra értelmezésének szakmai vitára bocsátásával.

ARANY ZSUZSANNA – EGERVÁRI DÓRA: AZ INFORMÁCIÓS MŰVELTSÉG ÉS A GAMIFIKÁCIÓ KAPCSOLATA

C

A XXI. században az oktatás folyamatos változáson megy keresztül. A közoktatásban már jelen lévő generáció, amely tagjainak már nem megfelelőek a múltban kidolgozott, 20. századi oktatási elvek. A jelenlegi módszerek, amelyeket a NAT, valamint a keret- és helyi tantervek megkövetelnek, elavultnak bizonyulnak. Számos kezdeményezés mutatkozik meg az oktatási módszerek tekintetében, ami jelenleg kimerül a számítógépek és az interaktív táblák alkalmazásában, mégis erős, konkrét igényeket támasztunk a további eszközök irányában. Napjaink társadalmának egyre inkább szerves részét képezik az IKT eszközök. Az eszközökkel párhuzamosan pedig egyre inkább elterjednek a virtuális világok, amelyek valós élethelyzetek a digitális térben. A jövő ebben az új tanítási és tanulási módszerben rejlik, jelenleg azonban kérdés, hogy ezt hazánkban hogyan sikerülhet megvalósítani.

A gamifikáció a játék, játékos elemek egyes élethelyzetekbe való bevonását jelenti. Ez olyan többletet adhat az oktatáshoz, aminek segítségével bizonyítottan több ismeret, készség könnyebben elsajátítható, szemben a hagyományos pedagógiai eszközökkel. A gamifikáció mint módszer hivatott hatékonyabbá tenni a tapasztalati úton történő tanulást, amely létfontosságú szerepet tölt be a fiatal generációk hatékony tanulásában és az ismeretek elsajátításában. Különösen jelentős ez a módszer az alapkészségek (írás, olvasás, számolás) mellett a XXI. századi kompetenciák fejlesztésében, így iskolarendszerű és iskolarendszeren kívüli oktatás során is hatékonyan alkalmazható.

A XXI. századi kompetenciák közül – nézetünk szerint – kiemelkedik az információs műveltség, hiszen elsajátítása szükséges ahhoz, hogy egyéb készségeket, képességeket és kompetenciákat is magunkévá tegyünk. Az információs műveltség megalapozása és fejlesztése ugyanakkor napjainkban rendkívül nehézkes, hiszen a magyar közoktatás és a NAT nem emelte be a kulcskompetenciák közé. Ezért az információs műveltség megalapozása és fejlesztése rendkívül eseti alapon, projektszerűen zajlik a magyar köz- és felsőoktatásban. Ennek okai a kompetenciafejlesztéssel összefüggő módszertani hiányosságokban keresendők. Illetve abban, hogy a tanárok, oktatók, tutorok többsége sem rendelkezik a megfelelő szintű információs műveltséggel, nem tudják artikulálni az információs igényüket, nem ismerik a releváns információforrásokat, nem rendelkeznek információkeresési stratégiákkal, nem tudják értékelni, elemezni, szintetizálni az információkat, illetve új ismeretet létrehozni. Az információs műveltség fejlesztése éppen ezért szükségszerű mind az iskolarendszerű oktatásban, mind az önképzés során. Az információs műveltség fejlesztésére irányuló módszertani, pedagógiai modellek száma folyamatosan növekszik, azonban Magyarországon még egyik sem honosodott meg. Az információs műveltség fejlesztésére az egyik legújabb módszer a gamifikáció lehet.

A kutatás során az információs műveltség gamifikáción keresztül történő fejlesztésének elméleti és gyakorlati kérdéseire keressük a választ. A kutatás célja, hogy a fiatal generációk megváltozott tanulási igényeihez igazodó új módszereket megismertesse a közoktatásban részt vevő tanárokkal és diákokkal a tananyag hatékonyabb elsajátítása érdekében. Vizsgálatunkban felkutatjuk, hogy a gamifikáció mint módszer vajon hatékonyabb módszer-e az információs műveltség fejlesztése területén, mint a többi, hagyományos oktatási modell.

Előadásunkban az elméleti részek mellett gyakorlati tanácsokat igyekszünk adni az egyes applikációk és módszerek bemutatásával annak érdekében, hogy a témához szkeptikusan hozzáállók is meggyőződhessenek az új tanítási módszerek hatékonyságáról.

A kutatás elsősorban szakirodalom- és játékelemzésen alapul. Vizsgálódásunkkal alapot kívánunk biztosítani egy nagyobb, jövőben megvalósítandó projektnek, hogy egy átfogó képet kaphassunk a meglévő – elsősorban külföldi – trendekről, amelyeket elemezve eldönthető, hogy ez az új módszer bevezethető-e a hazai oktatási szférába.

D

HORVÁTH ÁGNES: A KÖZÖSSÉGSZERVEZÉS ALAPSZAK, MINT AZ IFJÚSÁG-SEGÍTŐ KÉPZÉS UTÓDA

Magyarországon a 2000-es évek elején indult az ifjúságsegítő OKJ képzés, amely több átalakítás után 2013-tól mint felsőoktatási szakképzés élt tovább, hogy a 2016-os szaktisztítási folyamatban átadja helyét a közösségszervezés alapszak (BA) ifjúsági közösségszervezés szakirányának.

Az előadás az ifjúság szakmai képzési tapasztalatok és a szakképzéshez kapcsolódó kutatási és képzésfejlesztési eredmények továbbélési lehetőségeit vizsgálja az új szak képzési és kimeneti követelményeinek tükrében. Megállapításaiban felhasználja a korábbi és a jelenlegi szakindítási folyamatok tanulságait, valamint a Nemzeti Művelődési Intézet égisze alatt működő szakbizottság munkájában szerzett, a szakma, sőt a szélesebb nyilvánosság számára is értékelhető információkat.

Összegzésében megállapítja, hogy - a képzési célok és a foglalkoztatási szándékok különbségei ellenére - az ifjúsági közösségszervezés szakirány kompetenciáinak felsorolásában, valamint a képzési tartalmak összeállításánál egyértelműen fellelhetők a korábbi képzésekben bevált tantárgyak, módszerek és szakmai gyakorlati követelmények. Az ifjúsági szakma és az ifjúsággal foglalkozó szakemberek számára oly fontos, a szakképzettség mellé végzettséget is adó képzés tehát megvalósult, ha nem is önálló szakként, de önállóan indítható szakirányként.

RÁCZ ANDREA: GYERMEKVÉDELEMBEN NEVELKEDETT GYERMEKEKET ÉS FIATALOKAT CÉLZÓ INNOVATÍV PROGRAMOK

D

Mára már Európában egyre inkább elismert tény, hogy olyan támogatásokat és szolgáltatásokat kell nyújtani a hátrányos helyzetű csoportok tagjainak, amelyek valós, célcsoportai szükségleteikhez igazodnak. Az előadásban három, gyermekvédelemben élő gyermekeket és fiatalokat célzó programot mutatunk be, ezek: a FIFTI-klubsorozat, a FIFTI-képregény és a YounGo telefonos applikáció. Mindhárom innovatív gyermekvédelmi gyakorlat elődeges célcsoportja a család nélkül felnövő, alacsony önbizalommal és önértékeléssel, valamint gyenge érdekérvényesítő képességgel, szűkös jövőbeli kilátásokkal rendelkező gyermekek (12-18 évesek) és fiatal felnőttek (19-25) köre. A projekt másodlagos célcsoportjába a gyermekekkel és fiatalokkal együtt dolgozó szakemberek tartoznak. Fontos eleme a bemutatásra kerülő projekteknek, hogy a fiatalok nyelvén, számukra fogyasztható tartalmakkal, általuk használt kommunikációs technikákra építve hozza közel az egyes témákat, mint továbbtanulás, lakhatás, szexualitás, szermentes élet, kapcsolati háló támogatása, munkakeresés, gyermekvállalás, ezáltal elősegítve a felnőtté válást, tágabb értelemben a sikeres társadalmi integrációt.

A FIFTI-klubsorozat 2015-ben valósult meg a Rubeus Egyesület által, melynek egyik eredménye a FIFTI-képregény. A FIFTI-programot összesen 4 fókuszcsoportos interjú alapozta meg, kettő vidéken és kettő a fővárosban, ez alapján került kidolgozásra az 5 alkalmas programsorozat tematikája, melyet 5 csoportban próbáltunk ki. A kvalitatív kutatás ráirányította a figyelmet arra, hogy a nagykorúsággal megsokasodó feladatok és a velük járó felelősség a gyermekvédelmi rendszerben felnővők többségét felkészületlenül éri. A praktikus tudás csak elméletileg áll rendelkezésre például a gyermek szociális hálójában, ide értve a környezetében tevékenykedő szakembereket, a vér szerinti családot és baráti kört, vagy akár az interneten, ha a gyermek, a fiatal felnőtt nem tudja, hol juthatna hozzá, vagy nem meri jelezni, hogy igénye lenne segísége. A klubsorozatok főbb tapasztalatai, hogy nagyon hiányoznak az intézményen belüli külső és belső önálló életre felkészítő programok, pedig igény lenne rá a célcsoport részéről, különös tekintettel a 14-18 év közötti fiatalok esetében. Fontos a gyermekek és fiatalok meghallgatása és olyan nyelvezet megválasztása a velük való munka során, amelyek a fiatalok nyelvén szólítják meg őket, ezzel könnyítve az értelmezést is és kifejezni azt, hogy fontos szerepük van az önálló felnőtté válásban, tehát ez nem egy olyan folyamat, amelynek passzív szereplői, vagy áldozatai, hanem éppen ellenkezőleg, főszereplői. Probléma, hogy a gyermekek, fiatalok számtalan iskolai kudarcral szembesültek már a hagyományos oktatási rendszerben. Olyan programokra van szükség, amelyek a célcsoport igényeire alapoznak, és a feladatok teljesítése sikert nyújt a gyermekek és fiatalok számára, és ez által az önbizalmuk is növekszik. A foglalkozások, a programok sikerességének az alapja, hogy a célcsoport konkrét példával, személyes tapasztalattal rendelkezzen, mert csak ez által lehet őket motiválásra, ötletelésre, gondolkodásra, odafigyelésre sarkallni. A fiatalok véleménye szerint a FIFTI-képregény is ezeket a hiányzó tudásokat tudja megerősíteni, egy-egy fontos tématerületre ráirányítani a figyelmet.

A FIFTI-program folytatása a YounGo – Segítség, felnőtt leszek! c. telefonos applikáció, melynek fejlesztésében gyermekvédelmi szakemberek, kutatók és maguk a gyermekvédelemben élő fiatalok vettek részt. Az applikáció nyilvánosságra hozatala előtt 50 gyermek és fiatal használta és adott iránymutatást, hogy milyen témák lennének még fontosak az önálló életkezdés támogatása céljából. A célcsoport speciális élethelyzete okán egy weboldal (www.youngo.hu) is segíti a tájékozódást, amelynek tartalma megegyezik az applikációval. A fiatalok visszajelzései szerint az alkalmazásban elérhető tartalom megfogalmazása megfelel az ízlésüknek, könnyen érthetőnek, egyúttal tartalmasnak tartják a szövegeket. Véleményük szerint valóban „egy mindig ráérő segítő a zsebben.”

D

JUHÁSZ KLAUDIA – SCHMIDT RICHÁRD: A FŐVÁROSI ÉS A VIDÉKI IFJÚSÁGI KÖZÖSSÉGI MUNKA SPECIFIKUMAI

Kiindulópontunk, hogy a fővárosban és egy kisebb településen más intervenciókat, módszereket, sőt más-más alapfeltevéseket kíván meg a hatékony ifjúsági közösségi munka. Egy összehasonlító elemzést szeretnénk bemutatni a kistelepülésen végzett ifjúsági munka és annak fővárosi megfelelője között, különösen a beavatkozási populáció igényei, a szakemberek módszerválasztása, valamint a módszerek hatékonysága (annak mérhetősége?) tekintetében. Valóban olyan nagy a különbség a vidéki és a fővárosi élet között? Miben más a két lét? Hogy élük meg ezt a vidékről fővárosba költözött vagy épp a fővárosból vidékre költözött fiatalok? Minek vallják magukat: fővárosinak vagy vidékinek? Visszaköltöznének-e újra? Miért igen? Miért nem?

Röviden megvizsgáljuk, összehasonlítjuk a különböző gazdasági, társadalmi és kulturális területek közötti különbségeket, úgymint infrastruktúra, munkaerőpiac, mobilizáció, oktatási intézmények, a társas élet szinterei, a szabadidő eltöltése, kulturális élet lehetőségei, fogyasztási szokások, stb. Az előnyök és hátrányok rövid taglalása, szemléltetése szükséges ahhoz, hogy kicsit megismerjük az adott terület fiatal lakosságát, azok igényeit, szokásait, lehetőségeit, terveit, vágyait, s így alátámasszuk a választott módszerek létjogosultságát. Szeretnénk részletesebben ismertetni a bevált „jó gyakorlatot”: Mivel kezdődött? Hogyan működik? Mitől működik? Működik-e ugyanez máshol? Kontraként ránézünk a nehézségekre: Mi jelenti a legnagyobb nehézséget? Mitől működne jobban?

Szeretnénk megoldási javaslatokat, ötleteket nyújtani és hallani egyaránt. Célunk nem az, hogy éles különbséget szemléltessünk a fővárosi és a vidéki élet és a két szintéren zajló ifjúsági közösségi munka között – hiszen a különbség egyértelmű – sokkal inkább hogy az alkalmazott módszertanok mennyire vehetők át, egyáltalán van-e lényeges eltérés ezekben; hogy lerántuk a leplet a legendákról, úgy mint „a fővárosban senki sem törődik a másikkal” „vidéken nagy az összetartás” „a fővárosban mindenki robot lesz” „a vidék unalmas, nincs ott semmi”, stb. Provokáló ötletek felvetésével szeretnénk a hallgatóság ötleteit, esetleges működő tapasztalatait is bevonni (pl.: működhetne-e egy főváros és vidék cserediák-program, közös tábor, stb.)

MONOSTORI ÉVA: A MAG-HÁZ MODELL

D

A Komáromban kialakított Mag-ház a „közösségi művelődés kívánatos szervezetének” modelljét alapul véve működő közösségi tér, amit hat szervezete konzorciuma működtet és üzemeltet a civil önkormányzatiság és kontroll alapelvén nagyrészt önkéntes tevékenységgel. A tulajdonos szervezet már a fizikai építkezés során törekedett a fenntarthatóságra, így módszeresen kutatta azokat a lehetőségeket, amelyek hosszú távra is biztosíthatják az üzemeltetést és fenntartást. A Mag-ház modell a franciaországi MJC (Maisons des Jeunes et de la Culture - magyar fordítása ifjúsági és közösségi ház) adaptációjából épül fel, amelynek alappillére a közösségi (szervezeti) összefogás, együttműködés.

A Mag-ház alapját a különböző egyesületek, alapítványok jelentik, akik közös elhatározásból együttműködve üzemeltetik, melynek összefogási okát közösségi és gazdasági téren jelölik meg. Érdeklükben áll, hogy közösen tartsanak fenn szakmai vezetést, titkárságot, könyvelést, hogy közösen jobban használják ki helyiségeiket. A Mag-ház jobban képviseli a lakosság sokszínű érdeklődését és különféle érdekeit, a közös költségvetésbe befolyó összegek sokrétűbb tevékenységet tesznek lehetővé, mint elaprózva, szervezeti szinteken.

A Mag-ház a demokrácia olyan műhelye, amin kívül csak mindenféle hierarchiákban, azoknak alá- és fölérendelten, jobbára szabályozottan tehetjük a dolgunkat. Rajta kívül alig van hol megtanulni és begyakorolni a másokkal való egyenrangú és szolidáris együttműködést. Persze nem lehet „csak úgy” együttműködést szorgalmazni/szorgalmaztatni; ahhoz kell egy közösen felvállalt cél és feladatrendszer, ami mentén kikristályosodnak nemcsak a tennivalók, hanem a még nem ismert vezéregyéniségek és a különféle szerepeket betöltők is. A civil struktúra kialakítása cél és eszköz a tudatosabb polgári lét megélésére, egyidejűleg mintateremtő gyakorlóhely a települési demokrácia működésére. A benne együttműködők a társadalmi életben való aktív részvétel lehetőségét adják azoknak, akik ezt szívesen fogadják, s így cselekvési teret-terepet is biztosítanak. Ez pedig nem más, mint a polgári társadalmak alapja; az önkéntesség, az öntevékenység, az önkormányzás, az öngazgatás. Feladata, hogy közreműködjek a helybéli társadalom barátságos, őszinte és szolidáris viszonyainak kiépítésében.

D

CSORBA-SIMON ESZTER: BIBLIOTERÁPIÁS CSOPORTOK A FIATALKORÚAK BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI INTÉZETÉBEN ÉS A SZIGETVÁRI LAKÁSOTTHONBAN

Az előadás alapját az a személyes és szakmai tapasztalat képezte, amelyet saját tervezésű és vezetési biblioterápiás foglalkozások keretében, az elmúlt öt évben a pécsi Fiatalkorúak Büntetés-végrehajtási Intézetében fiatal férfiakkal és a szigetvári lakásotthonokban élő kamasz lányokkal szereztem. A foglalkozások a biblioterápia módszereire épülnek; s a szépirodalmi szövegek sokfélesége és a kreatív írás lehetőséget ad majd arra, hogy rugalmasan, a csoport összetételéhez igazítsuk a csoportban folyó munkát. A nemzetközi és az országos könyvtárszakmai tapasztalatok azt mutatják, hogy az irodalmi alkotásokon keresztül az egyén közelebb kerül önmagához, meri megélni és felvállalni érzelmeit, oldódik a szorongása, új lehetőségekre lel saját életében is.

Az irodalom-terápiás foglalkozás egy előre kiválasztott irodalmi mű köré szerveződik, mely lehetőség szerint a csoport tagjainak hasonló problémáját célozza meg. A mű (műrészlet) kapcsán a csoportvezető irányításával beszélgetés folyik. A szöveghez fűzött megjegyzések segítenek a csoporttagoknak pontosítani a mű által sugallt témához való viszonyukat. Ez fontos felismerésekre vezet önmaguk megismerésében és mások megítélésében, újra hangolhatja a már megmerevedett egyéni struktúrákat. Nem műelemzéseket, irodalmi expozékat várunk el, hanem a résztvevők személyes élményeit szeretnénk a felszínre hozni. A foglalkozásokon a kiválasztott irodalmi mű élményszintű feldolgozása zajlik, mely lehetővé teszi a felmerülő problémák közös tovább gondolását és az egyénekre szabott üzenetek megtalálását, fogadását. A könyvtár, illetve a könyvtáros fontos szerepet tölthet be az önismereti és személyiségfejlesztési munkák segítségével is. Befolyásolhatja a témaválasztást, segíthet az olvasottak megbeszélésében és értelmezésében. A könyvtár hatókörének sikeres bővítését az teszi lehetővé, ha felismerjük azokat a társadalmi tényezőket, melyek megakadályozzák a könyvtári szolgáltatások igénybe vételét. Az egyes társadalmi rétegek olvasási szokásait nagymértékben befolyásolják szociális körülményeik, iskolai végzettségük, valamint szociális és kulturális viszonyaik. A tematikus csoportok létrehozása (és folytatása), valamint az eredmények azt mutatják, hogy a fiataloknak legalább annyira szüksége van enidőre és önismeretre, mint a felnőtteknek (függetlenül attól, hogy milyen a jelenlegi helyzetük).

Az önismereti munka a 14-21 éves korosztálynak segíthet abban, hogy fejlődjön az egymás iránti empátiájuk, hogy ebben a változással teli időszakban az önefogadás gördülékenyebben menjen, illetve az aktuális problémák kibeszélésével tudatosítsuk bennük, hogy nincsenek egyedül.

SZEIFER CSABA: A KÖNYVTÁR MINT (IFJÚSÁGI) KÖZÖSSÉGI TÉR

D

Milyen szerepe van és lehet ma a könyvtárnak az ifjúság életében? Miként tud ma egy könyvtár közösségi térré válni? Az előadásban szó esik új könyvtári tendenciákról: olyan új lehetőségekről, amelyek segíthetik az olvasóvá nevelést. Bemutatom, hogy miként férhet hozzá a szolgáltatásokhoz egy városi, illetve egy hátrányos helyzetű térségben élő fiatal.

A könyvtárak társadalmi szerepvállalásának erősítése fontos szempont, hiszen a könyvtár egyik küldetése és feladata, hogy biztosítsa a kulturális javakhoz való egyenlő hozzáférést. A folyamatosan változó világ újabb és újabb kihívásokkal, kérdésekkel szembesíti a könyvtárosokat és az olvasókat. A mai könyvtári intézményrendszer igyekszik figyelembe venni a XXI. század lehetőségeit. Érdeemes megvizsgálni, hogy vidéken, a megyeszékhelytől távol, mennyire tud megfelelni az új kihívásoknak egy települési könyvtár. A 2013-ban átalakított könyvtárellátási szolgáltató rendszerben ma hazánkban a legkisebb településnek is kötelező feladata a könyvtári ellátás biztosítása. A kistépülési könyvtárakat jelenleg könyvtári, információs, közösségi szolgáltató helyként definiálja a jogszabály, de vajon mennyire tud megfelelni egy-egy könyvtár ezeknek a kritériumoknak, mennyire tud például közösségi helyként működni, mennyire lehet a fiatalok kontaktpontja egy leszakadó térségben. Miként felelhet meg egy ilyen szolgáltató hely a jövő közösségi terének funkcióinak.

A bemutatásra kerülő téma fontos, hiszen a könyvtári rendszer intenzív működtetése és fejlesztése szükséges ahhoz, hogy minden korosztály valóban tájékozódási pontként tekinthessen a könyvtárakra, azért is, hogy az egyén tovább szélesíthesse általános műveltségét, ami a hatékonyan működő demokráciának is fontos feltétele.

D

OROSZ GABRIELLA ANDREA: PROJEKTEK A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ FIATALOK NEVELÉSÉBEN - NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

A korszerű tanárképzésben nagyon fontos tanári kompetenciák a kreativitás, a nyitottság, az innovatív módszerek alkalmazása, különösen a projekt módszer, ezen belül is a multikulturális projektek tervezése és megvalósítása. A projektpedagógia magyarországi alkalmazása számos kérdést felvet: a módszer használata megjelenik-e a tanárképzésben és a közoktatásban, és ha igen, hogyan? Van-e gyakorlati haszna, és nem csak elméletek szólnak róla? Amennyiben van, a gyakorlatba mennyire ültetik át a különböző országokban? Mindezen lépcsőfokokat végig járva a szakirodalomra támaszkodva további céloom annak vizsgálata, hogy mennyire kap szerepet a hátrányos helyzetű gyerekekkel való foglalkozás nemzetközi tekintetben. Egyáltalán születtek-e olyan írások, elméletek, amelyek ezt a tanulói csoportot kiemelten kívánják kezelni?

A kutatás a multikulturális projektek vizsgálatára és elemzésére összpontosul: nemzetközi összehasonlításban vizsgálja meg a projektpedagógia lehetőségeit és alkalmazási formáit a hátrányos helyzetű tanulók nevelésében. A nemzetközi szakirodalom áttekintése kapcsán két, a hátrányos helyzetű tanulókat sikeresen nevelő-tanító „csodamódszernek” vélt, széles körben elterjedt program vizsgálatára kerül sor: a stanfordi gyökerekkel rendelkező és hazai körülmények között hálózattá fejlesztett Komplex Instruktív Program (rövidítve: KIP) a másik pedig a kanadai gyökerekkel rendelkező, Németországban elterjedő Green Kooperatív modell. Az előadásban a Komplex Instruktív Program lényegét ismertetem, valamint a Kooperatív tanulás, tanítás és vezetés nevű program alapelveit, mely ugyan két külön program, mégis a projektpedagógiából indul és ennek köszönhetően vált széles körben elterjedt pedagógiai programmá. Fontos alappillére mindkettőnek a motiváció, az együttműködés valamint a problémamegoldó készség fejlesztése. Összevetem és értékelem a két program jelentőségét a hátrányos helyzetű gyermekek szempontjából, valamint ismertetem a kutatásom további terveit. Felmerül a kérdés, vajon lehetséges-e, hogy ezek az innovatív pedagógiai eljárások beépüljenek a tanárképzésbe is? Erre a válasz a Green Intézetben szervezett tanár-továbbképzéseknél keresendő, amelyet a későbbiek során fogok megvizsgálni.

Munkánk eredményeként megállapíthatjuk, hogy a hátrányos helyzetű tanulók sikeres iskolai oktatásához az osztálymunka újragondolására van szükség. Mivel társadalmunk és gazdaságunk egyre összetettebbé válik, a fiataloknak meg kell tanulniuk, hogyan oldják meg a problémákat és hogyan dolgozzanak együtt másokkal. A „holnap munkapiacán” nem a korábbiól ismert, szokásos, mások által megtervezett rutinmunkát kell majd végezniük, hanem csapatban kell dolgozniuk és folyamatosan újabb és újabb készségeket és munkatechnikákat kell elsajátítaniuk.

Az innovatív pedagógiai módszerek alkalmazása a heterogén összetételű osztályokban még nagyobb jelentőséggel bír, hiszen a hátrányos helyzetű tanulóknak az alkalmazásukkal több segítséget tudunk nyújtani harmonikus fejlődésükhöz. Megoldást jelenthet, ha megtanítjuk őket innovatívan gondolkodni és csapatban dolgozni. A két bemutatott módszer ehhez ad segítséget.

HA MINDEN KÖTÉL SZAKAD...

				☯	BAGDAD A FŐVÁROSA	KÖZSÉG SOPRONNÁL	VASÁRNAP RÖVIDEN	KÖZÉPEN LEÁSI!	A NEUTRON JELE	☯	
				1							I
				RADON VEGYJELE			INDULTASZÓ FRANCIA ZENESZERZŐ		SVÉD AUTÓJELZÉS ÚJDELHI A FŐVÁROSA		
				RÁKOSI SZÜLŐHELYE ÖLT				JÓD VEGYJELE ELLENÁLLÁS JELE		BANK AUTOMATA	
☯	2	IDEGEN FÉRFINÉV	VÁROSI KUPA RÖV. SIEMENS RÖVIDEN		SZAVAZÓLÁDA ENERGIA MÉRTÉKE						
BOLYHOS GYAPJÚ				JUNIOR RÖVIDEN A FÖLD FELÉ		DRÓTVÉGEK OLASZ HELYESLÉS					
KUTYA LAKHELY			LIBANONI AUTÓJEL EGYIK VITAMIN		AZ IRTISIBE FOLYIK TÖRÉSMUTATÓ JELE						
☯	N								☯		

TÁMOGATÓK

Bolyai János Kutatási Ösztöndíj

Nemzeti Együtműködési Alap (ISZT Alapítvány)

„A kutatási potenciál fejlesztése és bővítése a Neumann János Egyetemen” EFOP-3.6.1-16-2016-00006 (Neumann János Egyetem). Az Európai Bizottság támogatást nyújtott ennek a projektnek a költségeihez. Ez a kiadvány a szerző(k) nézeteit tükrözi, és az Európai Bizottság nem tehető felelőssé az abban foglaltak bármilyen felhasználásáért.

A plenáris előadások a Kutatók Éjszakája programsorozat részei.

©2017 – Minden jog fenntartva!

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

LÁTJUK ŐKET, HA ISKOLÁBAN VANNAK -

de nem látjuk őket, ha mellette vagy kívül;

LÁTJUK ŐKET, HA AKUT BETEGEK -

de nem látjuk őket, amikor az egészségüket kockáztatják;

LÁTJUK ŐKET, HA MUNKANÉLKÜLIEK LETTEK -

de nem látjuk, amikor munkavállalási képességeik
hiányában csődöt mondanak;

BEFOGADJUK ŐKET, HA SEGÍTSÉGRE SZORULNAK

ÉS ERRŐL AZ ILLETÉKESEK JELZÉST KAPNAK -

de nem „törődünk” velük, ha jelzés hiányában
nem kerülnek kapcsolatba a rendszerrel, stb.

(Nemzeti Ifjúsági Stratégia).

További információ és a műhelyhez való csatlakozás:
iuvenis@pk.uni-pae.hu